EDUSKUNNAN VALTIOVARAINVALIOKUNNAN HALLINTO- JA TURVALLISUUSJAOSTO 27.10.2021; Ministeri Haaviston kuuleminen

HE 146/2021 vp, HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2022; Ulkoministeriön pääluokka

Edustustoverkon vahvistaminen

- Edustustoverkon merkitys Suomelle ja suomalaisten turvallisuudelle ja hyvinvoinnille on keskeinen. Suomen intressit ovat yhä globaalimmat, ja **edustustoverkon laajentamiselle on toiminnalliset perusteet**. Läsnäoloa kehitetään huomioiden turvallisuuspolitiikkaan, kaupallis-taloudellisiin mahdollisuuksiin, muuttoliikkeeseen ja suomalaisten avustamiseen liittyvät tekijät

- Hallitusohjelma kirjauksen mukaisesti Suomen edustustoverkkoa laajennetaan hallituskauden aikana muun muassa Afrikassa sekä Etelä- ja Kaakkois-Aasiassa

- 2020 avattiin suurlähetystö Manilaan, Filippiineille. Pyrkimyksenä on avata tämän vuoden kuluessa suurlähetystöt Dakariin, Senegaliin sekä Dohaan, Qatariin

- Osana hallituksen linjaamaa Suomen edustustoverkon laajentamista **ulkoministeriö on esittänyt kahden edustuston avaamista Etelä-Aasian vuoden 2022 aikana. Ensi vuoden budjettiesitys sisältää edustustoverkon vahvistamiseen (kaksi edustustoa) tarvittavat määrärahat**, yhteensä 6,6 milj. euroa, josta kertaluonteisia edustustojen perustamiseen liittyviä menoja 4,6 milj. euroa

Työperäisen maahanmuuton vahvistaminen edustustoissa

- Hallitus tavoittelee työperäisen maahanmuuton vähintään kaksinkertaistamista ja uusien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä pyritään kolminkertaistamaan vuoteen 2030 mennessä

- Työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton tiekartta 2035 on hyväksytty syyskuussa 2021. Poikkihallinnollinen tiekartta sisältää vaiheittain toteuttavan ja säännöllisesti päivitettävän ylihallituskautisen suunnitelman osaajien maahanmuutolle. Työ vaatii myös ulkoasianhallinnon ja erityisesti sen edustustoverkon panoksen

- Syyskuussa hyväksytyssä koulutus- ja työperäisen maahanmuuton tiekartassa annetaan ulkoasiainhallinnolle osa- tai vetovastuu useassa toimenpiteessä. Toimet liittyvät mm. osaajien houkuttelun kohdemaiden ja -alojen määrittelyyn, osaajille kohdennetun maakuvatyön koordinointiin, edustustoverkon strategiseen hyödyntämiseen, oleskelulupaprosessin sujuvoittamiseen ja digitaalisten palvelujen kehittämiseen sekä osaajahoukuttelun integrointiin osaksi Team Finland -verkon toimintaa. Samalla on pidettävä mielessä epäsäännöllisen maahantulon aiheuttamat haasteet kuten ihmiskauppa

- Ulkoministeriön kannalta olennainen kysymys liittyy **oleskelulupaprosessien nopeuttamiseen ja selkeyttämiseen**. Osana ulkomaalaislainsäädännön ja lupamenettelyiden kehittämistä hallitus on juuri antanut esityksen **kansallisen D-viisumin käyttöönottamisesta**, joka tulee mahdollistamaan ns. pikakaistan toteutumisen, millä tarkoitetaan palvelulupausta 14 vuorokauden käsittelyajasta

- **Edustustojen hoitamia maahantuloprosesseja nopeutetaan kasvattamalla määräaikaisesti oleskelulupia käsittelevää henkilöstöä**. Talousarviossa saadulla rahoituksella osoitetaan määräaikaisia työvoimakonsuleita **niihin edustustoihin, joissa lupakäsittelyn pullonkauloja on tarpeen purkaa nopeasti**; kolme sijoitetaan ulkomaanedustustoon koko kahden vuoden toimikauden ajaksi (kaksi New Delhiin, yksi Manilaan) sekä virkamatkapohjalta Helsingistä tehtävässä toimii kolme niin ikään kahden vuoden määräajaksi rekrytoitavaa kiertävää työvoimakonsulia sekä toiminnan koordinaattori

- Ulkoministeriön johdolla kehitetään parhaillaan myös **Virtual Finland- alustaa**. Digitaalisen palvelualustan tarkoituksena on tarjota Suomeen muuttoa ja asettautumista koskevat eri viranomaisten palvelut helposti ja sujuvasti yhden luukun periaatteella. Alusta toimii myös Suomen maailman toimivimmaksi pyrkivän hallinnon digitaalisena käyntikorttina, ja sillä on näin tärkeä rooli paitsi osaajien houkuttelussa, myös maakuvatyössä laajemmin

Vastuualueen kipupisteet talousarvioesityksessä

- **Edustustoverkon rahoituksen ja riittävien resurssien turvaaminen** myös hallituskauden jälkeen. Nykykehyksen puitteissa edustustoverkon menojen kasvu aiheuttaa säästöpaineita koko hallinnonalalla, toimintoja niin edustustoverkossa kuin ministeriössä Helsingissä tulee tehostaa ja etsiä mahdollisia säästötoimenpiteitä

- **Kasvavat turvallisuusuhat, ml. tietoturva**, ja niiden aiheuttamat menot niin edustustoissa kuin Suomessakin

- Ulkomaan **kiinteistöjen korjausvaje**; Covid-19 -pandemia on hidastanut merkittävästi ulkomailla sijaitsevien kiinteistöjen korjauksia ja korjausvelka on kasvanut

- **Rauhanvälityksen rahoituksen tason lasku** vuonna 2023, kun hallituksen kertaluonteinen tulevaisuusinvestointirahoitus päättyy

- Suomi on edelleen **jäljessä hallituksen tavoitteesta kehitysrahoituksen nostamisesta YK:n tavoitteen mukaiseen 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta**

Talousarvioesitystä täydentävän esityksen ennakointi hallinnonalan osalta

- Talousarvioesityksen täydennys sisältää **lähinnä teknisiä siirtoja momenttien välillä sekä momenttien käyttöperusteiden tarkennuksia**

- Sotilaallisen kriisinhallinnan käyttösuunnitelmaa tarkennetaan operaatioiden muuttuneista suunnitteluperusteista johtuen ja momentille lisätään **uusi operaatio: EUTM/Mosambikin koulutusoperaation menot** (623 000 euroa)

- Edellisten lisäksi ulkoministeriö on esittänyt talousarvioesityksen täydennykseen lisärahoitusta **YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston (UNOHCHR) yleisavustuksen nostamista osana Suomen ihmisoikeusneuvostojäsenyyttä**